

УДК 332.2:332.3

А. М. Третяк,

д. е. н., професор, член-кореспондент НААН України,

Білоцерківський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1154-4797>

В. М. Третяк,

д. е. н., професор, Сумський національний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6779-1941>

Н. А. Третяк,

к. е. н., старший дослідник,

Інститут демографії та проблем якості життя НАН України

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7602-8606>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.14.3

КОНЦЕПЦІЇ І ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕУСТРОЮ В УКРАЇНІ

A. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Chief Researcher, Bila Tserkva National Agrarian University

V. Tretiak,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Sumy National Agrarian University

N. Tretiak,

PhD in Economics, Senior Researcher,

Institute for demography and life quality problems of the National academy of sciences of Ukraine

CONCEPTS AND PATTERNS OF LAND ORGANIZATION DEVELOPMENT IN UKRAINE

У процесі роботи авторами досліджено концепції і закономірності розвитку землеустрою в Україні та трансформації землепорядної науки в систему землепорядкування й інституцію. Зокрема було встановлено, що в різні періоди проведення земельної реформи в незалежній Україні теоретичні основи землеустрою наповнювалися різним змістом. Так, на першому етапі земельної реформи в Україні (1991—2000 рр.), основою концепції розвитку землеустрою була методологія землепорядного проектування "територія — землекористування — земельна ділянка і права на неї", яка реалізовувалася через встановлення на місцевості меж сільських (селищних) рад й населених пунктів та роздержавлення і приватизацію земель сільськогосподарських та інших підприємств, громадян. На другому етапі земельної реформи в Україні (2001—2010 рр.), основою концепції розвитку землеустрою стала методологія землепорядного проектування "земельна ділянка — режим її використання — землекористування як сукупність земельних ділянок — територія", яка реалізовувалася в основному встановленням в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок, особливо власників земельних часток (паїв) у сільському господарстві та встановленням меж територій з особливими природоохоронними і заповідними режимами. Третьому етапу передуює прийняття в 2011 році закону України "Про державний земельний кадастр", а в 2020 році закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель" та інших подальших змін, де зміст землеустрою розширюється. Встановлено, що основою концепції розвитку системи землепорядкування на цьому етапі стає методологія землепорядного проектування "простір — територія — система землекористування — режим землекористування — земельна ділянка", яка реалізовується в основному через територіально-просторове планування розвитку землекористування територіальних громад, де базовою основою є зонування земель за типами (підтипами) землекористування. В процесі дослідження, авторами запропоновано логічно-змістовну модель авторської концепції розвитку системи землепорядкування як інституції.

In the course of this work, the authors investigated the concepts and patterns of land organization development in Ukraine and the transformation of land planning science into a system of land organization and institution. In particular, it was established that at different periods of land reform in independent Ukraine, the theoretical foundations of land organization were filled with different content. Thus, at the first stage of land reform in Ukraine (1991-2000), the basis of the land organization development concept was the methodology of land planning "territory — land use — land plot and rights to it", which was implemented through the establishment of village (settlement) council boundaries and settlements on the ground, as well as the denationalization and privatization of agricultural and other enterprises and citizens' lands. At the second stage of land reform in Ukraine (2001-2010), the basis of the land organization development concept became the methodology of land planning "land plot — mode of its use — land use as a set of land plots — territory", which was mainly implemented by establishing the boundaries of land plots in nature (on the ground), especially the land shares (pays) owners in agriculture, and establishing the boundaries of areas with special environmental and conservation regimes. The third stage is preceded by the adoption of the Law of Ukraine "On the State Land Cadastre" in 2011, and in 2020, the Law of Ukraine "On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Land Use Planning" and other subsequent changes, where the content of land organization is expanded. It was established that the basis of the concept of the land organization system development at this stage becomes the methodology of land planning "space — territory — land use system — land use regime — land plot", which is mainly implemented through territorial-spatial planning of land use development of territorial communities, where the basic foundation is land zoning by types (subtypes) of land use. In the course of the study, the authors proposed a logical-content model of the author's concept of the land organization system development as an institution.

Ключові слова: землеустрій, система землевпорядкування, землекористування, землевпорядна наука, концепції.

Key words: land organization, land planning system, land use, land planning science, concepts.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Визначаючи особливості розвитку землевпорядної науки та її окремих складових, не можна залишити без уваги філософію наукового знання, що розкриває історичний та сучасний плюралізм науки, обумовлений ходом її історичного розвитку та постійно поповнюваним, які визначається реальною дійсністю змісту, методів та наукового інструментарію реалізації землеустрою. Серед ключових тем зазначеної філософії особлива роль належить з'ясування розуміння загальних та індивідуальних наукових визначень, концепцій та закономірностей розвитку наукового знання та обумовленого ними змісту, принципів цілепокладання та формування першочергових завдань, особливо на етапах розбудови теоретичних основ, пошуку рішень проблемних завдань в умовах слабо формалізованого знання про об'єкт, що має багаторівневу структуру та складно опосередкований характер властивостей.

Зазначимо, що методологічні основи соціально-економічної та еколого-технологічної землевпорядної науки [1], практично не обговорювалися, але її базова частина (землеустрій), що історично включає елементи планування використання і охорони земель, організації землекористування, кадастру і моніторингу земель, завжди знаходилася в полі зору

фахівців [1], які в основному віддають перевагу технічній ролі землеустрою, що не повністю визначає відповідний профіль даної галузі знання. При цьому необхідно підкреслити комплексний зміст землеустрою, його виразний соціально-економічний і еколого-технологічний зміст, який визначається найбільш глибиною в теоретичному відношенні та затребуваною практикою — землевпорядного проектування раціонального чи сталого землекористування [1; 4]. Основним результатом цього дослідження є варіант основних концепцій та закономірностей розвитку досліджуваного напрямку "Землевпорядкування", сформульованих з урахуванням його сучасного змісту, тенденцій розвитку та взаємозв'язку з науково-освітнім процесом підготовки фахівців землевпорядного профілю. Відповідно, актуальність даного дослідження, обумовлена також логікою розвитку наукової спеціальності "Землевпорядкування" та завданнями щодо підготовки кадрів у рамках галузі "Земельні відносини" та "Використання і охорона земель".

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження основних концепцій і закономірностей розвитку землеустрою в незалежній Україні та трансформації його як землевпорядної науки в систему землевпорядкування й інституцію.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Земельна реформа 1990-х рр., що відкрила новий етап історії України та її землевпорядної науки, для значної частини фахівців сфери агропромислового комплексу (АПК), включаючи землевпорядників, була очікуваною [1; 8]. Було ліквідовано монополію права власності держави на землю, безкоштовність її використання, запроваджено гласність земельних відносин, прийнято нове законодавство, визначено прогресивні принципи землеволодіння та землекористування, охорони земель, та їх освоєння з урахуванням законних прав, інтересів і обов'язків усіх суб'єктів земельних відносин.

Зміни земельного устрою в Україні зажадали неординарних науково-технологічних рішень у предметній галузі землеустрою, що стали основною передумовою формування нового наукового напрямку, — землевпорядної науки, предметом якої стало техніко-технологічне, а частково й організаційно-правове забезпечення земельної реформи, що розвивалася, та яка торкнулася не тільки земельних ресурсів країни, а й всіх, у тому числі потенційних, суб'єктів земельних і майнових відносин, органів влади всіх рівнів і, що особливо важливо, правової системи держави. В результаті з'явилися нові погляди на розвиток землеустрою та земельного кадастру. Їх поява збіглася з розвитком нового технологічного укладу та сучасного типу наукової раціональності, які визначили їх вплив, у тому числі елементів еволюції і революцій, традицій та новацій, дискусійного характеру методологічних підходів та інтерпретацій, затребуваних не лише практикою, а й науковими програмами зазначеного типу, що підтверджують діалектичну взаємодію нового та старого, яке формує більш сучасний образ землевпорядної науки та перспективні зразки її практичного застосування.

Особливу роль у цей період набувають інтенсивно розроблювані техніко-технологічні знання, що змінили технологічний уклад та земельний лад країни — і особливо в сучасний період становлення цифрової економіки, коли на цифри "перетворюються" просторова інформація, що властива землекористуванню [9]. Настає час перегляду панівних поглядів на світ, його суб'єктно-об'єктну природу, методологічні засади, теоретичні положення та дослідницькі стратегії, значної кількості наук, їх базових наукових та соціокультурних цінностей, в тому числі землевпорядної науки [3; 5].

Зміни стосуються принципів наукової діяль-

ності, представлених ідеалами та нормами дослідження, науковою картиною світобачення, філософсько-методологічними засадами [5]. В результаті формуються нові уявлення про цілі дослідження та способи їх досягнення, що забезпечують відтворення образу об'єкта дослідження в різних формах наукового знання, затребуваних у вирішенні різноманітних завдань для потреб власне науки та соціуму. Це характерно для землеустрою, що широко використовує, зокрема, економіко-математичні методи та моделі при розробці моделей і землевпорядних нормативів: умов інтенсивного використання земель, особливо сільськогосподарських угідь та ін. [1; 10].

Конкретизуючи стан методологічних засад досліджуваного наукового спрямування системи землевпорядкування (на початок ХХІ ст.), зазначимо таке:

1) найбільший розвиток у комплексі системи землевпорядкування, представлений тріадою у складі планування використання і охорони земель, землеустрою, внутріфункціонального землевпорядкування [11] з доповненням земельного кадастру і моніторингу, отримав землеустрій, який становить вагомую частину даного напрямку та одночасно представляє предмет самостійної землевпорядної науки соціально-економічного профілю [12]; при цьому, незважаючи на зниження своєї практичної ролі останніми роками [8], саме землеустрій з його економічним, організаційно-правовим та технологічним змістом здатний успішно розвивати науково-практичні положення щодо забезпечення на землях сільськогосподарського та природоохоронного призначення адекватних умов необхідних режимів та економічних результатів;

2) основним системним принципом зазначеної тріади (планування використання і охорони земель, землеустрою, внутріфункціонального землевпорядкування), яка доповнена четвертою складовою (земельний кадастр та моніторинг земель) слід вважати пріоритет збереження якостей землі й інших природних ресурсів, що є єдиним місцем життєдіяльності людини, та обумовлену цим системність інформаційного забезпечення;

3) основними концепціями землеустрою як найбільш розвиненої частини системи землевпорядкування слід вважати:

— повна відповідність його змісту земельній політиці держави [6; 8];

— розробку необхідних та достатніх заходів щодо реалізації зазначеного вище системного принципу у вигляді норм, правил, методів

Рис. 1. Зміст землеустрою на першому етапі земельної реформи в Україні (1991—2000 рр.)

Джерело: [14].

та технологій, які забезпечують організацію раціонального (збалансованого) використання земельного фонду країни [13].

Отже, постало завдання дослідити основні концепції і закономірності розвитку землеустрою, який трансформується у систему землевпорядкування в незалежній Україні.

Характеризуючи результати, досягнуті землевпорядною наукою на рубежі XX—XXI ст., відзначимо величезний внесок вітчизняних фахівців — землевпорядників, ґрунтознавців, агрономів, економістів у вирішення завдань, що становлять "золотий" фонд цієї науки та основні передумови розвитку теорії і практики землеустрою як нової соціально-економічної та еколого-технологічної науки XXI ст. [1]. На рисунку 1 приведено зміст землеустрою на першому етапі земельної реформи в Україні (1991—2000 рр.).

Основою даної концепції розвитку землеустрою була методологія землевпорядного проектування "територія — землекористування — земельна ділянка і права на неї", яка реалізовувалася через встановлення на місцевості меж сільських (селищних) рад і населених пунктів та роздержавлення і приватизацію земель сільськогосподарських та інших підприємств, громадян.

Разом з тим, із переходом на другий етап здійснення земельної реформи (2001—2010 рр.) виникли нові завдання перед землеустроєм в Україні, які були визначені новою редакцією земельного кодексу України (2001 р.) [15]. В 2003 році Верховною Радою України приймається закон України "Про землеустрій", яким було визначено, що землеустрій проводиться в обов'язковому порядку на землях усіх категорій незалежно від форми власності в разі: а) розробки документації із землеустрою щодо організації раціонального використання та охорони земель; б) встановлення та зміни меж об'єктів землеустрою; в) надання, вилучення (викупу), відчуження земельних ділянок; г) встановлення в натурі (на місцевості) меж земель, обмежених у використанні і обмежених (обтяжених) правами інших осіб

(земельні сервітути); г) організації нових і впорядкування існуючих об'єктів землеустрою; д) виявлення порушених земель і земель, що зазнають впливу негативних процесів, та проведення заходів щодо їх відновлення чи консервації, рекультивативної порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, ущільнення, забруднення промисловими відходами, радіоактивними і хімічними речовинами та інших видів деградації, консервації деградованих і малопродуктивних земель [12]. Це обумовило подальший розвиток теорії і практики землеустрою як соціально-економічної та екологічної науки XXI століття. Прийнятим Земельним кодексом України та законом України "Про землеустрій" визначено, що "землеустрій — це сукупність соціально-економічних та екологічних заходів, спрямованих на регулювання земельних відносин та раціональної організації території адміністративно-територіальних одиниць, суб'єктів господарювання, що здійснюються під впливом суспільно-виробничих відносин і розвитку продуктивних сил" [12; 15].

З метою актуалізації інституційного і технологічного змісту досліджуваної землевпорядної науки звернемося до теоретичних ас-

пектів цієї проблематики (рис. 2). Основою концепції розвитку землеустрою на цьому етапі стала методологія землепорядного проектування "земельна ділянка — режим її використання — землекористування як сукупність земельних ділянок — територія", яка реалізовувалася в основному встановленням в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок, особливо власників земельних часток (паїв) у сільському господарстві та встановленням меж територій з особливими природоохоронними і заповідними режимами.

Як видно із рис. 2, у сферу функцій (завдань) землеустрою інституційно (законодавчо) включено планування використання та охорони земель, яке функціонально є самостійним видом землепорядної діяльності, але яке не реалізовувалося на практиці. В законі України "Про землеустрій" (стаття 2) планування віднесено до призначення землеустрою а в земельному кодексі України (2001 р.) воно виділено окремою Главою 30. Відповідно, планування використання та охорони земель, як складова підсистема системи землепорядкування потребувала самостійного науково-методичного там законодавчо-нормативного забезпечення.

Із прийняттям в 2011 році Закону України "Про державний земельний кадастр" [16], а в 2020 році Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель" [17] та інших подальших змін, зміст землеустрою розширюється. Так, землеустрій доповнюється видами документації:

- проекти землеустрою щодо встановлення меж територій територіальних громад;
- комплексні плани просторового розвитку територій територіальних громад;
- технічна документація із землеустрою щодо резервування цінних для заповідання територій та об'єктів;

Рис. 2. Зміст землеустрою на другому етапі земельної реформи в Україні (2001–2010 рр.)

Джерело: [15].

— технічна документація із землеустрою щодо встановлення меж режимоутворюючих об'єктів культурної спадщини.

Разом з тим, слід відмітити, що Конституцією України стаття 14 "Земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави" передбачено, що право власності на землю гарантується. Це право набувається і реалізується громадянами, юридичними особами та державою виключно відповідно до закону. Зокрема, це право набувається і реалізується відповідно до землепорядної документації, яка розробляється фахівцями — землепорядниками відповідно до принципів землеустрою (ст. 6 закону "Про землеустрій") та охорони земель (ст. 3 закону "Про охорону земель").

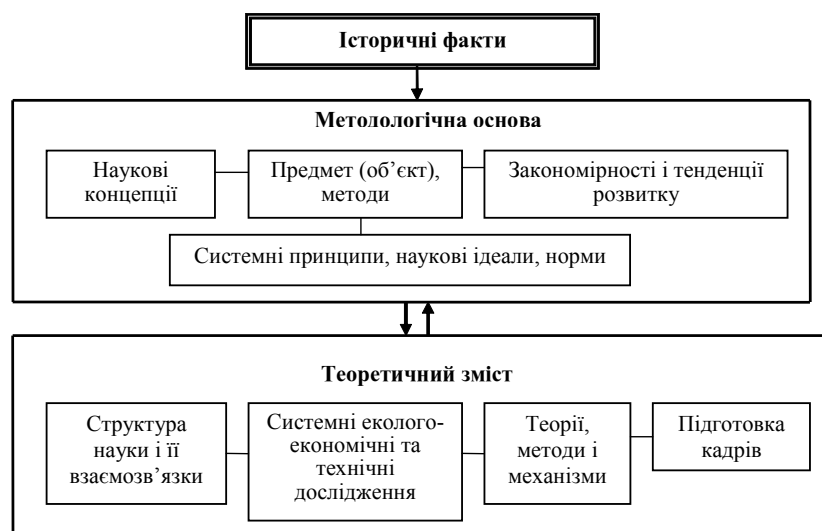

Рис. 3. Логічно-змістовна схема структури наукового знання землевпорядної науки

Одночасно, статтею 1 закону України "Про землеустрій" визначено, що стале землекористування це використання земель, що визначається тривалим користуванням земельною ділянкою без зміни її цільового призначення, погіршення її якісних характеристик та забезпечує оптимальні параметри екологічних і соціально-економічних функцій територій (отже, йде мова про збалансування і узгодження в проектах землеустрою екологічних, соціальних та економічних інтересів громадян, територіальних громад та держави в цілому, що відноситься до соціально-поведінкових наук для визначення та оцінки адекватності реальних явищ і уявлень про розвиток землекористування).

У сучасному розумінні соціально-економічна і еколого-технологічна наука, на відміну від геодезії і природознавства, вивчає продукти людської діяльності, тобто об'єктів землевпорядкування, в яких необхідно виділити та дослідити те, що створене людиною (і формує ренту II, III та інші земельні ренти) [5; 11]. Зазначений аспект, на наш погляд, повністю відповідає досліджуваній землевпорядній науці, а також, значною мірою, "чистому" землевпорядкуванню як системі й інституції [5], що характеризується очевидним соціально-економічним та техніко-технологічним змістом і процедурним характером його реалізації.

Отже, основним завданням землевпорядної науки та створеної на її основі інституціонального середовища і технологій є забезпечення людини можливістю стати більш ефективною, знизити її реальні фізичні та емоційні навантаження, сприяти більшій комфортності її життєдіяльності на основі реалізації різноманітних галузей еколого-економічного і техні-

ного знання, в тому числі про землевпорядкування, та обумовленої ними практикою, що забезпечують врахування людських потреб, ефективність створюваних правил, технологій і техніки, надійність, простоту та безпеку їх використання, економічну та суспільну ефективність.

Зазначені аспекти відображає схема структури наукового знання землевпорядної науки (рис. 3), що представляє один із результатів нашого дослідження.

Схему складено з урахуванням теоретичних положень здійснених досліджень "Землевпорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціо-

нально-поведінкової теорії" [5] та в обґрунтуванні змісту розвитку землевпорядної науки в праці "Теоретичний генезис землевпорядкування і його значення в системі наукових знань" [11]. Принциповий аспект зазначених положень полягає у виділенні методологічних підстав та теоретичного змісту землевпорядної науки, що взаємодіють на основі прямих та зворотних зв'язків.

Визначаючи принципи, закономірності та концепції досліджуваної нами землевпорядної науки, слід врахувати основоположні результати сучасних фахівців вітчизняного землеустрою, кадастру та моніторингу земель, які зробили узагальнення в цій галузі [5; 11; 18], що послужили основою наших пропозицій щодо принципів, концепцій обумовлених теорій, закономірностей та тенденцій розвитку.

Першим визначено системний принцип, що розкриває роль і основний зміст досліджуваного наукового напрямку: землевпорядна наука є однією із соціально-поведінкових та наук про Землю інституціонального і технологічного характеру, що базується на соціально-економічних, природничо-наукових, техніко-технологічних та правових засадах низки наук, власному історично визначеному змісті, що забезпечують її саморозвиток та самоорганізацію, сучасні та потенційні можливості у вирішенні наукових та науково-практичних завдань у галузі земельних, майнових, екологічних, містобудівних та інших відносин.

Інші позиції у подібному переліку можуть зайняти зокремлині принципи, що визначають роль об'єктів та механізмів землевпорядної науки у науковій та практичній сферах. Одним з таких є принцип, що визначає роль сучасного

територіально-просторового планування розвитку землекористування і земельного кадастру — та представленими наступним положенням: єдиною документованою і повністю підтримуваною державою формою визнання існування кожного об'єкта землекористування як нерухомості (аграрної, природної, майнової) з усього їх різноманіття на території України. Із зазначенням переліку, що постійно актуалізується, який ідентифікує характеристики таких об'єктів, є державний інформаційний ресурс національного рівня (державний земельний кадастр) який забезпечує стабільність широкого спектра суспільних відносин, функціонування земельного ринку та іншої нерухомості.

Як основна закономірність розвитку на пряму землевпорядної науки запропоновано положення, близьке за формою до відомого формулювання закономірності розвитку землекористування [11]: зміст, види та форми на пряму землевпорядкування повинні повністю відповідати цілям, завданням та характеру просторового розвитку країни як концентрованого виразу динаміки її державного та земельного устрою, земельно-майнових, екологічних та містобудівних відносин, рівню науково-технічного прогресу, необхідної та можливої взаємодії з близькими (науково-практичного характеру) дисциплінами.

Основні концепції (і теорії) землевпорядної науки і практики нами коротко сформульовані таким чином:

— концепція розвитку системи землевпорядкування на засадах інституціонально-поведінкової теорії, яка базується на парадигмі: перехід існуючої методології землевпорядного проектування "земельна ділянка — режим її використання — землекористування як сукупність земельних ділянок — територія" до новітньої — "простір — територія — система землекористування — режим землекористування — земельна ділянка";

— концепція геопросторового відображення земельного устрою та типів (підтипів) землекористування країни, що однозначно ідентифікується, в межах її державних кордонів з метою забезпечення її сталого розвитку на основі суворого дотримання конституційних норм і положень, що відповідають принципам і механізмам правової держави, у тому числі стосовно її громадян та їх об'єднань;

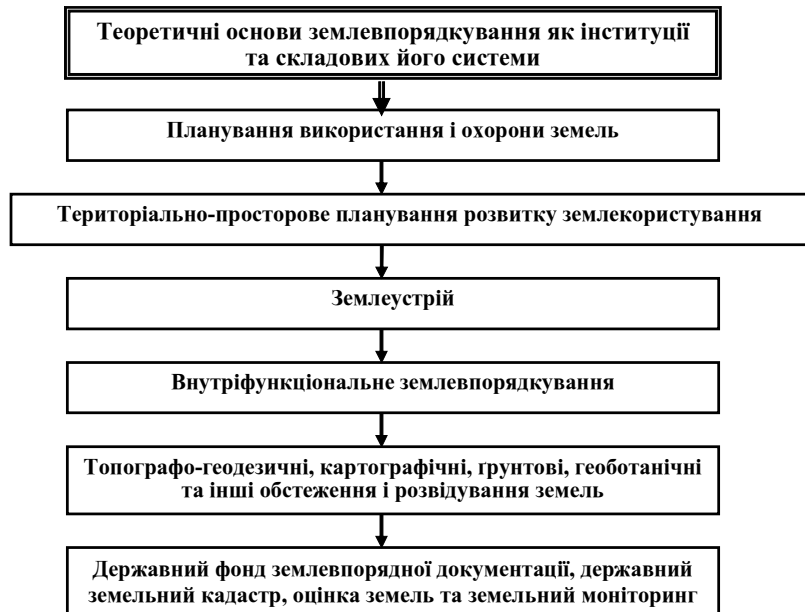

Рис. 4. Логічно-змістовна модель авторської концепції розвитку системи землевпорядкування як інституції

— основна концепція землевпорядкування ґрунтується на його рівневій організації з виявленням, оцінкою та прогнозуванням параметрів стану земельних та інших природних ресурсів, організації земельного устрою та типів (підтипів) землекористування, що визначають можливості використання відповідних земельних угідь, земельних ділянок, їх груп та територій у вирішенні завдань просторового розвитку територій та сталого (збалансованого) розвитку їх землекористування.

Відповідно, пропонується нова концепція системи землевпорядкування, складові якої нами приведені на рис. 4.

Основою концепції розвитку системи землевпорядкування на цьому етапі стає методологія землевпорядного проектування "простір — територія — система землекористування — режим землекористування — земельна ділянка", яка реалізовується в основному через територіально-просторове планування розвитку землекористування територіальних громад, де базовою основою є зонування земель за типами (підтипами) землекористування. При цьому, деталізований основний зміст землеустрою, що впливає із приведеної концепції системи землевпорядкування як інституції описаний у праці "Трансформація закону України "Про землеустрій": проблеми і перспективи" [19].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Опрацьовано та подано матеріали у співавторстві до науково-фахового журналу категорії Б "Агросвіт" під назвою "Концепції і за-

кономірності розвитку землеустрою в Україні". В процесі дослідження встановлено, що в різні періоди проведення земельної реформи в незалежній Україні теоретичні основи землеустрою наповнювалися різним змістом. Зокрема, на першому етапі земельної реформи в Україні (1991—2000 рр.), основою концепції розвитку землеустрою була методологія землевпорядного проектування "територія — землекористування — земельна ділянка і права на неї", яка реалізовувалася через встановлення на місцевості меж сільських (селищних) рад й населених пунктів та роздержавлення і приватизацію земель сільськогосподарських та інших підприємств, громадян. На другому етапі земельної реформи в Україні (2001—2010 рр.), основою концепції розвитку землеустрою стала методологія землевпорядного проектування "земельна ділянка — режим її використання — землекористування як сукупність земельних ділянок — територія", яка реалізовувалася в основному встановленням в натурі (на місцевості) меж земельних ділянок, особливо власників земельних часток (паїв) у сільському господарстві та встановленням меж територій з особливими природоохоронними і заповідними режимами. Третьому етапу передувало прийняття в 2011 році закон України "Про державний земельний кадастр" та в 2020 році закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель" та інших подальших змін, які вплинули, що зміст землеустрою розширюється. Так, основою концепції розвитку системи землевпорядкування на цьому етапі стає методологія землевпорядного проектування "простір — територія — система землекористування — режим землекористування — земельна ділянка", яка реалізовується в основному через територіально-просторове планування розвитку землекористування територіальних громад, де базовою основою є зонування земель за типами (підтипами) землекористування. В процесі дослідження, авторами запропоновано схему структури наукового знання землевпорядної науки та логічно-змістовну модель концепції розвитку системи землевпорядкування як інституції.

Подальші дослідження заключаються у дослідженні розвитку складових системи землевпорядкування на засадах запропонованої концепції.

Література:

1. Третяк А.М. Землеустрій: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 520 с.

2. Criticism and the Growth of Knowledge. Edited by I. Lakatos, A. Musgrave. Cambridge: Cambridge at the University Press, 1970. 282 p.

3. Третяк А.М., Третяк В.М., Гунько Л.А., Третяк Н.А. Поняття та класифікація (структурування) прикладних наук сфери землекористування як фундаментальної науки. Агросвіт. 2023. № 11. С. 1—10.

4. Паспорт спеціальності 05.24.04 — кадастр і моніторинг земель: Постанова президії ВАК України від 09 квітня 2008 року № 23-08/4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v23_0330-08/.

5. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Гунько Л.А., Третяк Н.А. Землевпорядкування в Україні: розвиток на засадах новітньої інституціонально-поведінкової теорії: монографія / [за заг. ред. А.М. Третяка]. Біла Церква: "ТОВ "Білоцерківдрук", 2023. 224 с.

6. Третяк А.М., Третяк В.М., Прядка Т.М., Капінос Н.О., Третяк Н.А. Стратегічні напрями земельної політики в Україні до 2030 року. Економіка та держава. 2021. № 8. С. 28—36.

7. Третяк А.М., Третяк В.М., Капінос Н.О. Понятійні аспекти і сутність термінів "землеустрій" та "землевпорядкування" в Україні. Землевпорядний вісник. 2021. № 4. С. 18—23.

8. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А. Земельна реформа в Україні: оцінка результатів у контексті якості життя і безпеки населення. Землевпорядний вісник. 2018. № 11. С. 28—33.

9. Третяк А.М., Прядка Т.М., Гетманчик І.П. Історія земельних відносин і землеустрою в Україні: підручник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2017. 420 с.

10. Третяк А.М., Прядка Т.М. Філософія землегосподарювання та землевпорядкування: авторські роздуми щодо розвитку земельного устрою в Україні у повоєнний період. Агросвіт. 2023. № 3—4. С. 64—73.

11. Третяк А.М., Третяк В.М., Гунько Л.А., Прядка Т.М., Третяк Н.А. Теоретичний генезис землевпорядкування і його значення в системі наукових знань. Агросвіт. 2024. № 2. С. 3—11.

12. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 року № 858-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/858-15#Text>.

13. Третяк А.М., Третяк В.М., Трофименко П.І., Прядка Т.М., Трофименко Н.В. Стале (збалансоване) землекористування: понятійний базис та методологія інституціоналізації. Агросвіт. 2021. № 24. С. 11—22.

14. Земельний кодекс Української РСР від 18 грудня 1990 року № 561-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12/>.

15. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>.

16. Про державний земельний кадастр: Закон України від 7 липня 2011 року № 3613-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text>.

17. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо планування використання земель: Закон України від 17 червня 2020 року № 711-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text>.

18. Дорош Й.М., Мартин А.Г., Новаковська І.О. Розвиток землевпорядної науки в Україні: історія, сучасність, перспективи. Вісник аграрної науки. 2021. № 4. С. 67—76.

19. Третяк А.М., Третяк В.М., Третяк Н.А., Прядка Т.М., Гунько Л.А. Трансформація закону України "Про землеустрій": проблеми і перспективи. Ефективна економіка. 2024. № 4. <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/142>.

References:

1. Tretiak, A.M. (2014), Zemleustriy [Land management], OLDI-PLYUS, Kherson, Ukraine.

2. CUP (1970), Criticism and the Growth of Knowledge, Cambridge at the University Press, Cambridge.

3. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2023), "Concepts and classification (structuring) of applied sciences in the field of land use as a fundamental science", Agrosvit, vol. 11, pp. 1—10.

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2008), Resolution of the Presidium of the Central Committee of Ukraine Specialty passport 05.24.04 — land cadastre and monitoring", available at: (Accessed 22 May 2024).

5. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Pryadka, T.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2023), Zemlevporiadkuvannya v Ukraini: rozvytok na zasadakh novit'oi instytutsional'no-povedinkovoi teorii [Land management in Ukraine: development based on the latest institutional and behavioral theory], Belotserkivdruk LLC, BilaTserkva, Ukraine.

6. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Priadka, T.M., Kapinos, N.O. and Tretiak, N.A. (2021), "Strategic directions of land policy in Ukraine until 2030", Ekonomika ta derzhava, vol. 8, pp. 28—36.

7. Tretiak, A. Tretiak, V. and Kapinos, N. (2021), "Conceptual aspects and essence of the terms "land organization" and "land planning" in Ukraine", Land Management Bulletin, vol. 4, pp. 18—23.

8. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M. and Tretiak, N.A. (2018), "Land reform in Ukraine: evaluation

of results in the context of quality of life and security of the population", Land Management Journal, vol. 11, pp. 28—33.

9. Tretiak, A., Priadka, T. and Hetmanchyk, I.P. (2017), Istoriia zemel'nykh vidnosyn i zemleustroiu v Ukraini [The history of land relations and land management in Ukraine], OLDI-PLYUS, Kherson, Ukraine.

10. Tretiak, A. & Priadka, T. (2023), "Philosophy of land management and land planning: the author's thoughts on the development of the land system in Ukraine in the post-war period", Agrosvit, vol. 3—4, pp. 64—73.

11. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Pryadka, T.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2024), "Theoretical genesis of land management and its importance in the system of scientific knowledge", Agrosvit, vol. 2, pp. 3—11.

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine "On land management", available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15> (Accessed 22 May 2024).

13. Tretiak, A., Tretiak, V., Trofymenko, P., Priadka, T. and Trofimenko, N. (2021), "Sustainable (balanced) land use: conceptual basis and institutionalization methodology", Agrosvit, vol. 24, pp. 11—22.

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (1990), "Land Code of Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/561-12/> (Accessed 10 May 2024).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2001), "Land Code of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/print1509602912924405> (Accessed 10 May 2024).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "About the state land cadastre", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17#Text> (Accessed 22 May 2024).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2020), The Law of Ukraine "On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding land use planning", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/711-20#Text> (Accessed 22 May 2024).

18. Dorosh, Y., Martyn, A. and Novakovska, I. (2021), "Development of land management science in Ukraine: history, modernity, prospects", Bulletin of Agricultural Science, vol. 99 (4), pp. 67—76.

19. Tretiak, A.M., Tretiak, V.M., Pryadka, T.M., Gunko, L.A. and Tretiak, N.A. (2024), "Transformation of the law of Ukraine "On land organization": problems and prospects", Efektyvna ekonomika, vol. 4, available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/issue/view/142> (Accessed 22 May 2024).

Стаття надійшла до редакції 04.07.2024 р.